



Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

INFORMACJA o wynikach kontroli BEZPIECZEŃSTWA ZABAWEK



Warszawa, I kwartał 2015 r.

INFORMACJA

o wynikach kontroli bezpieczeństwa zabawek

Termin: I kwartał 2015 rok

Kontrolujący w ramach planu:

- wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej z dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, lubuskiego, małopolskiego, opolskiego, podkarpackiego, podlaskiego, warmińsko-mazurskiego, śląskiego, świętokrzyskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego.

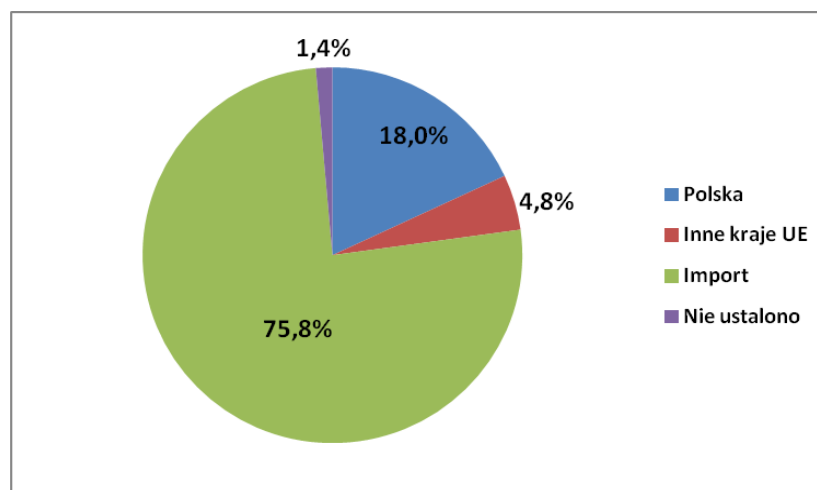
Cel kontroli: sprawdzenie i ocena, czy wprowadzone do obrotu zabawki (w tym zabawki oferowane przez Internet) spełniają wymagania określone w przepisach rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek¹. Ponadto w trakcie kontroli zostały sprawdzone zabawki zasilane energią elektryczną, wprowadzone do obrotu po 24 maja 2013 r. Tego rodzaju zabawki dodatkowo podlegają przepisom rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 maja 2013 r. w sprawie zasadniczych wymagań dotyczących ograniczenia niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym².

Zakres podmiotowy kontroli: kontrolami objęto 111 przedsiębiorców, w tym:

- 55 placówek sprzedaży detalicznej (w tym 3 sklepy wielkopowierzchniowych),
- 38 sprzedawców hurtowych,
- 8 importerów,
- 7 producentów.

Zakres przedmiotowy kontroli: skontrolowano 859 zabawek.

Wykres 1. Pochodzenie skontrolowanych zabawek



Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej.

Kontrolą objęto następujące kategorie zabawek: aktywizujące (ruchowe), balony, dla niemowląt do oglądania, chwytania, ściskania, do "puszczania baniek mydlanych", do pociągania, popychania i wspomagające naukę chodzenia, do utrzymywania masy ciała dziecka, do zabawy w piasku i w wodzie, do zabawy w wodzie, figurki, funkcjonalne, inne,

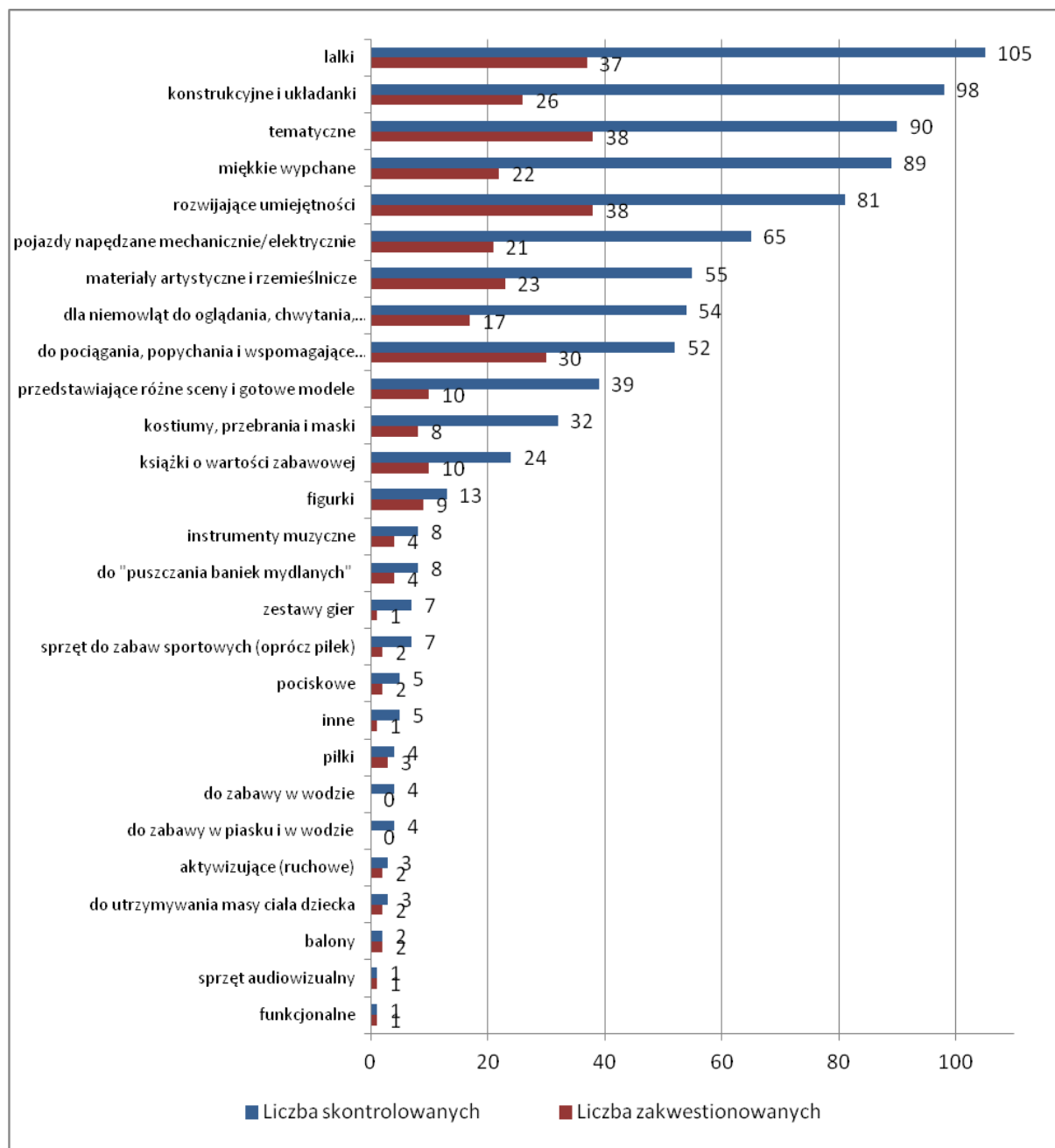
¹ Dz. U. Nr 83, poz. 454, ze zm., dalej: rozporządzenie MG.

² Dz. U. z 2013 r., poz. 547, dalej: rozporządzenie RoHS II.

instrumenty muzyczne, konstrukcyjne i układanki, kostiumy, przebrania i maski, książki o wartości zabawowej, lalki, materiały artystyczne i rzemieślnicze, miękkie wypchane, piłki, pociskowe, pojazdy napędzane mechanicznie/elektrycznie, przedstawiające różne sceny i gotowe modele, rozwijające umiejętności, sprzęt audiowizualny, sprzęt do zabaw sportowych, tematyczne, zestawy gier.

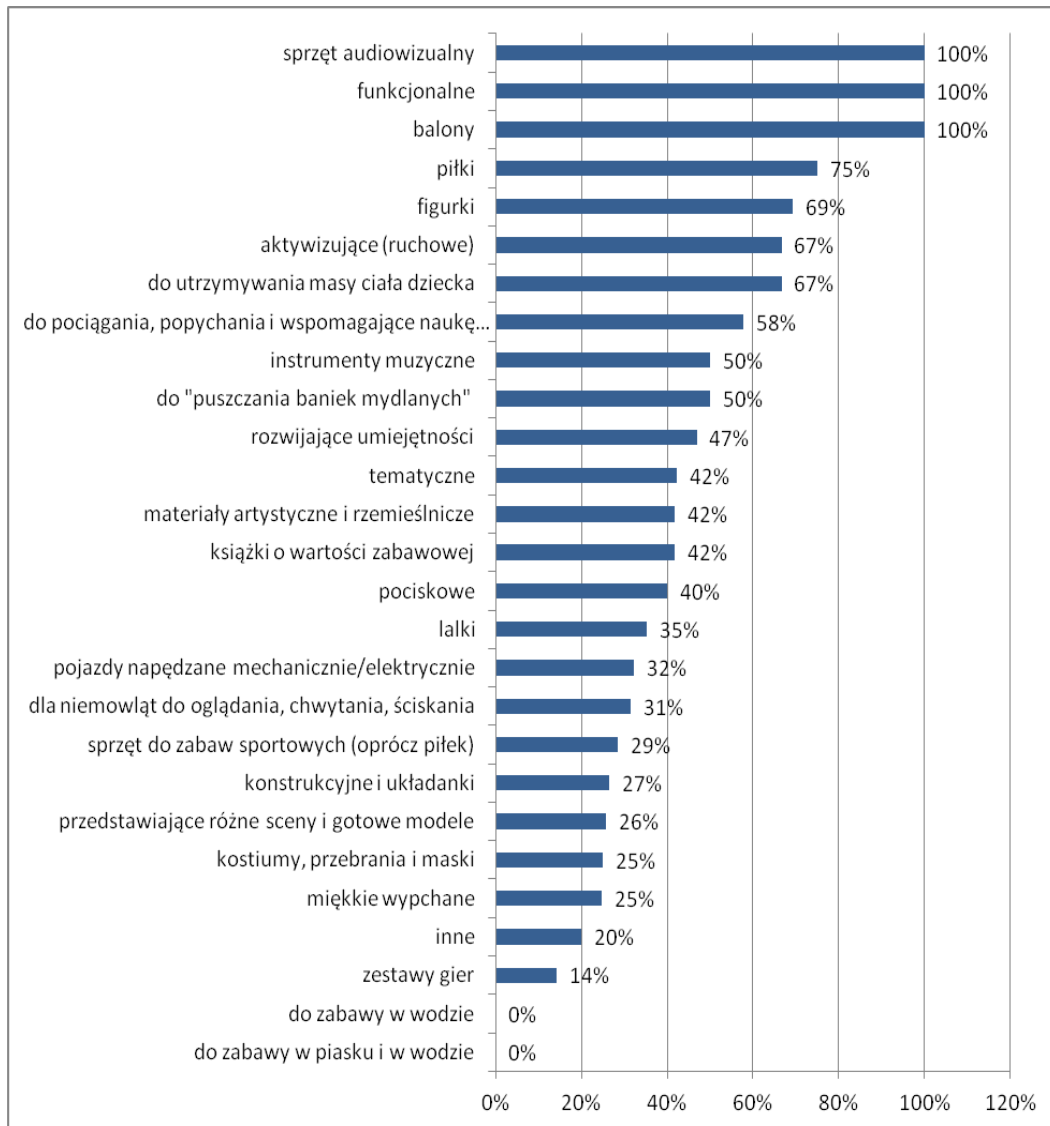
Wyniki kontroli: łącznie zakwestionowano 314 zabawek (36,6 proc. ogółu skontrolowanych).

Wykres 2. Liczba zabawek skontrolowanych i zakwestionowanych w poszczególnych kategoriach.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej.

Wykres 3. Odsetek zabawek zakwestionowanych w poszczególnych kategoriach.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej.

Stwierdzone niezgodności w zakresie formalnym dotyczyły głównie:

- nieprawidłowo wystawionej deklaracji zgodności – w 102 przypadkach,
- niezasadnego umieszczenia ostrzeżenia „0-3” – w 65 przypadkach,
- nieprawidłowych ostrzeżeń – w 56 przypadkach,
- braku danych producenta – w 51 przypadkach,
- braku danych importera – w 38 przypadkach,
- nieprawidłowo sformułowanego lub nieistniejącego ryzyka – w 37 przypadkach,
- braku deklaracji zgodności – w 28 przypadkach,
- braku wymaganego ostrzeżenia – w 26 przypadkach,
- braku wskazania ryzyka – w 24 przypadkach.

Spośród skontrolowanych zabawek, 33 były oferowane w sprzedaży przez Internet. W przypadku 19 zabawek stwierdzono brak widocznych na stronach internetowych ostrzeżeń, od których zależy decyzja o zakupie zabawki³. W trakcie kontroli przedsiębiorcy dokonali dobrowolnych działań naprawczych uzupełniając brakujące informacje.

Badania laboratoryjne: zakres badań laboratoryjnych obejmował sprawdzenie spełniania wymagań bezpieczeństwa i właściwości chemicznych⁴ określonych dla poszczególnych kategorii zabawek w rozporządzeniu MG oraz następujących normach zharmonizowanych:

- a) EN 71-1:2011+A3:2014 (PN-EN 71-1+A3:2014-06) „Bezpieczeństwo zabawek. Część 1: Właściwości mechaniczne i fizyczne”,
- b) EN 71-2:2011+A1:2014 (PN-EN 71-2+A1:2014-06) „Bezpieczeństwo zabawek. Część 2: Palność”,
- c) EN 71-3:2013 (PN-EN 71-3:2013-07) „Bezpieczeństwo zabawek -- Część 3: Migracja określonych pierwiastków”,
- d) EN 71-8:2011 (PN-EN 71-8:2012) „Bezpieczeństwo zabawek: Część 8: Zabawki aktywizujące przeznaczone do użytku domowego”,
- e) EN 62115:2005 ze zmianą A2:2011 (PN-EN 62115:2005/A11:2012) „Zabawki elektryczne. Bezpieczeństwo użytkowania”.

Podmioty badające: Specjalistyczne Laboratorium Badania Zabawek UOKiK w Lublinie (w zakresie punktów a-e) oraz Specjalistyczne Laboratorium Produktów Włókienniczych i Analizy Instrumentalnej UOKiK w Łodzi (pod kątem występowania: ftalanów - negatywnie wpływających na układ rozrodczy dzieci oraz fenolu - działającego mutagenie na komórki rozrodcze).

Wyniki badań laboratoryjnych: łącznie przebadano 138 próbek zabawek, z czego w 50 próbkach stwierdzono niezgodności w zakresie konstrukcji, wykonania bądź właściwości chemicznych zastosowanych materiałów (36,2 proc. zbadanych).

W Specjalistycznym Laboratorium Badania Zabawek w Lublinie przeprowadzono łącznie badania 109 próbek zabawek, stwierdzając niezgodności w zakresie konstrukcji, wykonania i zastosowanych materiałów w 48 próbkach (44,0 proc. ogółu zbadanych).

Najczęściej pojawiające się niezgodności polegały na:

- pojawieniu się małych elementów, mieszczących się całkowicie w cylindrze do badania małych elementów, co umożliwia ich połknięcie oraz stwarza ryzyko udławienia lub uduszenia,
- zawyżonego poziomu ciśnienia akustycznej emisji dźwięku, co stwarza potencjalne zagrożenie uszkodzenia narządu słuchu⁵,
- zawyżonej, swobodnej długości linek⁶, co stwarza ryzyko uduszenia,
- obecności zadziórów, co stwarza ryzyko zranień i otarć.

³ § 8 ust. 8 rozporządzenia MG

⁴ Właściwości chemiczne dla zabawek określone są w pkt 3 „Szczegółowe wymagania w zakresie właściwości chemicznych” Załącznika nr 1 „Szczegółowe wymagania bezpieczeństwa” do rozporządzenia MG.

⁵ W normie PN-EN 71-1 „Bezpieczeństwo zabawek. Część 1: Właściwości fizyczne i mechaniczne” określone są dopuszczalne poziomy ciśnienia emisji dźwięku m.in. przez zabawki bliskouszne, grzechotki i zabawki do ściskania, zabawki wykorzystujące kapiszony.

⁶ Dopuszczalna długości linki w zabawkach do pociągania to 220 mm lub 300 mm w zależności od wieku dziecka.

W Specjalistycznym Laboratorium Produktów Włókienniczych i Analizy Instrumentalnej w Łodzi przeprowadzono łącznie 29 badania laboratoryjne zabawek. Pod kątem występowania ftalanów zbadano 11 próbek, stwierdzając przekroczenie dopuszczalnego stężenia tych substancji w 2 zabawkach (w lalce i figurce). Pod kątem występowania fenolu zbadano 10 próbek, pod kątem benzenu zbadano 8 próbek, nie wykrywając żadnej z tych substancji w zbadanych próbkach.

Wyniki badań organoleptycznych: ponadto inspektorzy IH mogą przeprowadzać badania organoleptyczne kontrolowanych zabawek. Łącznie badaniom poddano 176 próbek zabawek, stwierdzając niezgodności w zakresie konstrukcji, wykonania, użytych materiałów w 14 zabawkach (8,0 proc. zbadanych organoleptycznie).

Działania Inspekcji Handlowej: w przypadku niezgodności o charakterze formalnym, które można łatwo wyeliminować, inspektorzy IH występowali do przedsiębiorców, odpowiedzialnych za wprowadzenie zabawki do obrotu, z wnioskiem o podjęcie dobrowolnych działań⁷ łącznie 273 razy (w 132 przypadkach podmioty podjęły działania -szczegółowe informacje dostępne są w wojewódzkich inspektoratach Inspekcji Handlowej).

Działania UOKiK: w przypadku 53 zabawek inspektorzy IH skierowali do Prezesa UOKiK akta kontroli z wnioskiem o wszczęcie postępowania administracyjnego. Akta kontroli są w trakcie analizy. W I kwartale 2015 r. Prezes UOKiK wszczął łącznie 56 postępowań.

Wnioski: porównując z kontrolą zabawek przeprowadzoną w I kwartale 2014 roku, należy stwierdzić, że odsetek łącznie stwierdzonych nieprawidłowości utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Podczas poprzedniej kontroli zakwestionowano łącznie 36,3 proc. objętych sprawdzeniem wyrobów, co oznacza wzrost o zaledwie 0,3 p.p.

W przypadku niezgodności o charakterze formalnym najczęściej kwestionowano nieprawidłowe sporządzenie deklaracji zgodności, mimo, że obowiązek jej wystawiania dla zabawek istnieje od 20 lipca 2011 r. Choć w I kw. 2015 r. odnotowano w tym zakresie spadek o 3,1 p.p. w stosunku do I kw. 2014 r. (32,5 proc. zakwestionowanych w I kw. 2015 r., 35,6 proc. zakwestionowanych w I kw. 2014 r.). W przypadku zabawek elektrycznych deklaracje zgodności najczęściej nie zawierają odniesienia do normy PN-EN 62115:2005 „Zabawki elektryczne. Bezpieczeństwo użytkowania” oraz nie jest w nich przywołane rozporządzenie RoHS II. Brak przywołania rozporządzenia RoHS II wskazuje prawdopodobnie na nieznajomość przepisów obowiązujących od 24 maja 2013 r.

Nadal problematyczną kwestią jest właściwa klasyfikacja wiekowa zabawek przez przedsiębiorców, a co za tym idzie ich niewłaściwe oznakowanie, a także brak lub niezasadne umieszczanie ostrzeżeń. Odsetek zabawek zakwestionowanych pod kątem niezasadnego umieszczenia ostrzeżenia „0-3”⁸ utrzymuje się na identycznym poziomie (27,0 proc. „zakwestionowanych w I kw. 2015 r. i I kw. 2014 r.). Producenci nioszą ostrzeżenie „0-3” na zabawki, które co do zasady są przeznaczone dla dzieci poniżej 3 roku życia, takie jak: miękkie wypchane zwierzątka, karuzele do zamontowania przy łóżeczku dziecka, zabawki ze sznurkiem do pociągania, bączki, zabawki rozwijające umiejętności, a także grzechotki. Umieszczają również na zabawkach niezgodne z prawdą ostrzeżenie o występującym niebezpieczeństwie wynikającym z obecności małych elementów, które mogą powodować udławienie lub uduszenie, na zabawkach, które nie zawierają małych odłączalnych elementów. Przykładami takich zabawek są: piłki, zabawki-parasolki, wózki dla lalek. Innym przykładem stwierdzonej nieprawidłowości było umieszczenie na zabawce typu „ciastolina” ostrzeżenia o treści: „Może posiadać ostre krawędzie i wykończenia”.

⁷ art. 40k ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności - Dz. U. z 2014 r. poz. 1645, ze zm.

⁸ tzn. nieodpowiednie dla dzieci poniżej 3 r. ż.

Odnotowano wzrost odsetka zabawek zakwestionowanych z uwagi na nieprawidłowo sformułowane ostrzeżenia w I kw. 2015 r. o 5,3 p.p. (17,8 proc. zakwestionowanych w I kw. 2015 r., 12,5 proc. zakwestionowanych w I kw. 2014 r.). Najczęściej popełnianym przez przedsiębiorców uchybieniem jest nieumieszczenie słowa „Ostrzeżenie” przed treścią ostrzeżenia, co jest wymagane przepisami rozporządzenia MG.

Zdecydowanie zmniejszyła się liczba zabawek zakwestionowanych z uwagi na brak danych adresowych producenta. W I kw. 2015 r. odnotowano spory spadek, bo aż o 11,6 p.p. (16,2 proc. zakwestionowanych w I kw. 2015 r., 27,8 proc. zakwestionowanych w I kw. 2014 r.). Spadł również odsetek zabawek zakwestionowanych ze względu na brak danych adresowych importera – o 7,6 p.p. (12,1 proc. zakwestionowanych w I kw. 2015 r., 19,7 proc. zakwestionowanych w I kw. 2014 r.).

W I kw. 2015 r. w toku badań laboratoryjnych w laboratorium w Lublinie zakwestionowano 44,0 proc. ogółu zbadanych zabawek, stwierdzając niezgodności w zakresie konstrukcji, wykonania i materiałów. Oznacza to aż dwukrotny wzrost w stosunku do I kw. 2014 r., gdy ogół zakwestionowanych zabawek wyniósł 20,4 proc. zbadanych.

Najczęściej występującym zagrożeniem, mającym bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo dzieci w wieku poniżej 3 r.ż., jest pojawienie się małych elementów (samoistne ich odłączenie się lub powstanie w wyniku działania niewielkiej siły). W przypadku, gdy dziecko je połknie może to grozić udławieniem lub uduszeniem. Najczęściej kwestionowane z uwagi na obecność małych części kategorie zabawek to: grzechotki, zabawki do pchania, zabawki do pociągania. Inne stwierdzone zagrożenia to: przekroczenie dopuszczalnego poziomu ciśnienia akustycznego dźwięku (stwarzające zagrożenie uszkodzenia lub wręcz utraty słuchu, np. w zabawkach telefonach i grzechotce), niewłaściwy kształt geometryczny zabawek w kształcie grzechotek (stwarzający ryzyko udławienia), przekroczona dopuszczalna długość linek w zabawce do pociągania i w zabawce pozytywce (ryzyko zadzierzgnięcia się pętli na szyi dziecka), złożenie się i zwolnienie blokad zabezpieczających zabawkę parasolkę podczas badania oraz złożenie się podczas badania wózka dla lalki (ryzyko zranienia, zakleszczenia lub nawet amputacji palców), obecność ostrych krawędzi i zadziorów (ryzyko okaleczenia lub zranienia, np. w grzechotce), odłączenie się od pocisków przyssawek, które przechodzą całkowicie przez wzornik E oraz z uwagi na zaniżoną długość pocisków z przyssawkami (ryzyko uduszenia, w przypadku połknięcia)⁹, a także brak ostrzeżenia dot. minimalnego i maksymalnego wieku użytkownika, brak instrukcji montażu i konserwacji, brak zabezpieczenia przed wypadnięciem dziecka oraz brak ostrzeżenia "Ostrzeżenie. Wyłącznie do użytku domowego" w przypadku huśtawki wiszącej dla dzieci przeznaczonej dla dzieci poniżej 3 r.ż.

Przyczyn występowania tego rodzaju niezgodności może być wiele, jednak za najbardziej prawdopodobną należałoby uznać brak wśród przedsiębiorców wprowadzających do obrotu zabawki wystarczającej znajomości obowiązujących przepisów dotyczących oceny zgodności. Regularne kontrole Inspekcji Handlowej w zakresie prawidłowości przeprowadzonej oceny zgodności zabawek z zasadniczymi wymaganiami podnoszą świadomość producentów oraz importerów, wskazując, jak ważne jest sprawdzenie i potwierdzenie, że wprowadzane do obrotu zabawki spełniają odpowiednie wymagania i nie stwarzają zagrożenia dla dzieci.

Sporządziła:

Ewa Domańska, Departament Nadzoru Rynku
Data: 07.05.2015 r.

⁹ Zgodnie z wymaganiami określonym w normie PN-EN 71-1 „Bezpieczeństwo zabawek. Część 1: Właściwości fizyczne i mechaniczne”